

Slušnost a odpovědnost

Slušnost je v naší společnosti vysoce ceněna. Všichni raději jednáme s příjemnými, sympatickými a korektními lidmi než s hrubiány. Přestože jsme přesvědčení, že se slušně chováme proto, že jsme slušní lidé, není to celá pravda. Ve skutečnosti v sobě máme obojí, laskavost i agresivitu, lásku i nenávist, citlivost i bezcitnost, krásu i ošklivost...pokračovat můžete sami, do nekonečna.

Někdo si to uvědomuje více a jiný méně, a rozdíly jsou i v tom, jak s tím vším dovedeme zacházet. Když jsme malí, tak o nás musí rozhodovat rodiče, protože sami toho ještě nejsme schopní. Jsou to rodiče kdo určuje, co je správné a co špatné a tak se snažíme získat jejich pochvalu a bojíme se jejich hněvu, který bereme jako důkaz, že jsme selhali. Rodiče často kromě odměn používají také tresty, aby děti přiměli k poslušnosti (jsou přesvědčení, že ví, co je pro dítě dobré), a často vzbuzují v dítěti také pocity studu a viny. Kolem sedmého a patnáctého roku věku přichází první příležitosti seznámit se blíže s pojmem odpovědnost: to, co děláš, přináší své důsledky. Jsi to Ty, kdo svým rozhodnutím vyvolává ony důsledky. Máme právo se svobodně rozhodovat a s touto svobodou je nevyhnutelně spojena nutnost nést důsledky svých rozhodnutí. Svoboda bez odpovědnosti neexistuje. Další taková příležitost na téma odpovědnost přichází v jednadvaceti a hlavně mezi 28. a 29 rokem věku. To už je skutečná hranice dospělosti, přesněji je to šance pochopit, v čem dospělost spočívá. Na rozdíl od dítěte dospělý člověk nese odpovědnost sám za sebe. Nepřejímá slepě zásady rodičů či všeobecně vžitě hodnoty, tvoří si vlastní. Nechová se slušně jen proto, že to tak dělají ostatní, nebo ze strachu z odsouzení. Vytváří si vlastní morální hodnoty, podle nich žije a nese důsledky. Není na nás, abychom soudili či kritizovali to, jak se někdo jiný rozhodl žít. On nese následky svých rozhodnutí. Já se mohu rozhodnout, jestli určitého člověka chci ve svém životě, ale nemám právo ho měnit. Jestliže se někdo rozhodl, že se ke mně bude chovat hrubě, tak to respektuji a už se s ním nebudu stýkat, v případě fyzického napadení se budu bránit. A tento člověk pocítí důsledky svého chování a pokud je nezmění, může se stát, že bude nakonec úplně sám. Možná mu to bude vadit, možná ne, ale to už není můj problém.

Podle toho, jak bouřlivě emočně někteří lidé reagují na sebemenší porušení toho, co oni sami považují za slušnost, je vidět, že stále v nitru zůstávají být dětmi, které potřebují nad sebou nějakou trestající ruku, aby nemusely přijmout vlastní odpovědnost. Kdykoliv někdo mluví o studu či ostudě, mluví z něj vyděšené dítě. Dospělý člověk nepotřebuje stud. Buď si stojí za tím, kdo je, i za svými chybami, nedostatky a selháními, nebo se stydí. Všichni děláme chyby, a pokud někomu nechtě ublížíme, je dobré se omluvit, jenže nejdůležitější je své chyby napravit. Stud nikomu nepomáhá a nic neřeší. Zkuste si někdy nepatrně porušit to, co považujete za slušnost a sledujte, jak se u toho cítíte. Zažijete, jak hluboce jsou v nás vrytá často úplně nesmyslná přesvědčení, kterými ubližujeme nejen sobě, ale i svým blízkým. Nemaskujeme slušností svůj strach být sami sebou a unést reakci ostatních?

Člověk, který slepě žije podle toho, co ho naučili rodiče a ostatní „authority“, je samozřejmě náchylnější tato pravidla porušit, kdykoliv na něj zapůsobí silnější podnět zvencí, nechá se strhnout davem. Daleko stabilnější ve svých morálních zásadách jsou lidé, kteří si sami vybrali, že se chtějí chovat čestně a ohleduplně, protože je to v souladu s jejich přirozeností, ví, proč to dělají. Takoví lidé ze svých hodnot nesleví jen proto, že to udělali lidé okolo. Takoví lidé jsou daleko odolnější a nepodléhají tak snadno tomu, co se jim snaží vnutit lidé, kteří se sami označují za odborníky, odolávají manipulacím, tlaku médií a propagandě. Pro systém je snadnější ovládat lidi, kteří nemají vlastní názor a tak se snaží v lidech vyvolat pocit studu, nejistoty, nedostatečnosti. Politici se snaží ovlivnit co nejvíce lidí prostřednictvím toho, že v nich vyvolávají pocity studu za to, že se odvažují skrze vlastní vnímání odhalit, či slova jsou falešná, či slušnost je pouze vnějšková, protože nesouhlasí s činy. Jistě, lidé se ze dne na den nezmění, nezačnou myslet vlastní hlavou z hodiny na hodinu, nicméně je třeba posilovat schopnost samostatného myšlení, vnímání a rozhodování, nikoliv dětskou poslušnost zajišťovanou pocity viny a studu. Každý z nás má odpovědnost za to, jak myslí, jak mluví a co dělá, bez ohledu na to, co dělají ostatní. Bez přijetí této základní odpovědnosti člověk dává druhým moc nad svým životem, dovoluje, aby jeho život definoval někdo jiný. A i za to chtě nechtě neseme důsledky.